

Святненко М. О.,

аспірант юридичного факультету

Національного університету біоресурсів і природокористування України

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ ЯК КОМПЛЕКСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена встановленню ключових історичних віх на шляху розвитку концепції індустріального парку і визначення сучасного стану поширеності і значення індустріальних парків в Україні та світі. Автор виснує, що індустріальні парки є порівняно новим та одночасно перспективним видом спеціальних економічних зон в Україні. Їх переваги полягають у можливості підвищення інституційної активності певних територій, створенні регіональних точок зростання, проведенні структурної перебудови економіки, створенні нових робочих місць, «очищенні» міст від промислового виробництва. Відзначається, що з метою підвищення інвестиційної активності регіонів та забезпечення їх конкурентоспроможності у економічно розвинутих країнах і країнах, що розвиваються, використовуються різні територіально-організаційні механізми стимулювання розвитку окремих територій. Україна теж має певний досвід таких механізмів у формі спеціальних економічних зон, територій пріоритетного розвитку, технопарків тощо. Однак на сьогодні в Україні поняття «СЕЗ» повністю дискредитоване через використання корупційних схем, низький рівень їх бюджетної ефективності. Думки фахівців із доцільності використання спеціальних економічних зон в Україні є кардинально протилежними. Однак слід наголосити, що негативною є не сама концепція запровадження спеціальних економічних зон, а особливості механізмів її впровадження в Україні.

При цьому міжнародний досвід засвідчує важливу роль діяльності індустріальних парків у забезпеченні випереджального розвитку економіки в певних країнах світу. Відсутність належних, законодавчо встановлених інвестиційних стимулів обумовлює низьку ефективність функціонування індустріальних парків в Україні на поточному етапі, проте наша держава має колосальний потенціал активізації промислового розвитку через механізм індустріальних парків. Формування та реалізація комплексної промислової політики за вищевказаними напрямками сприятиме відкриттю близько 100 вітчизняних індустріальних парків, до яких буде залучено мільярди доларів США інвестицій з відповідними галузевими пріоритетами (харчова, деревообробна, меблева, целюлозно-паперова, машинобудівна, аерокосмічна, металургійна тощо) та з оптимальною регіональною диверсифікацією зростання реальних доходів населення, збільшення несиروвинного випуску та експорту; збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів та фінансування соціальних ініціатив; входження України до клубу промислово розвинутих країн та довгострокова макрофінансова стабілізація. Це дозволить кардинально змінити на краще соціально-економічну траєкторію країни в термінах ключових макро-економічних показників: ВВП, інвестицій, зайнятості, доходів населення, випуску, експорту тощо.

Ключові слова: індустріальні парки, модернізація економічного співробітництва, науково-технічний прогрес, Реєстр індустріальних парків, технологічні парки, виробничі райони.

Постановка проблеми. Одними з безумовних стимулюючих факторів розвитку сучасної економіки є зусилля з підвищення інвестиційної привабливості окремих секторів і об'єктів, створення умов для процвітання інноваційних складових у функціонуванні вже діючих та при створенні нових підприємств. У зв'язку з цим державні програми залучення внутрішніх та зарубіжних інвестицій, модернізація національного законодавства у цій сфері та підтримка програмних положень вжиттям конкретних адміністративних дій і прийняття рішень уповноваженими суб'єктами є важливими рушіями не лише економічного зростання, але й науково-технічного прогресу загалом. Поруч із цим з'являються можливості як у світлі створення нових робочих місць на загальнодержавному і регіональному рівнях, так і відповідно до новітніх цінностей захисту навколишнього природного середовища і екологічності виробництва.

Важливе місце серед відповідних моделей організації економічної діяльності, де концепт інноваційної природи виробництва посідає чільну позицію, є концепт індустріальних парків. Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про індустріальні парки» індустріальний (промисловий) парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, переробки промислових та/або побутових відходів (крім захоронення відходів), а також науково-технічну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку. Таким чином адміністративно-договірна природа створення і функціонування індустріальних парків встановлена на нормативному рівні, поруч із окресленням провідних сфер господарювання, що можуть здійснюватися на території індустріальних парків. Проте вивченню цієї природи та конкретних засад і способів функціонування сучасних індустріальних парків повинна передувати глибока історична розвідка виникнення та розвитку індустріальних парків як концепції.

Стан дослідження. Вивченню адміністративно-правових аспектів створення та діяльності індустріальних парків присвячували свої праці такі українські вчені як В. В. Галасюк, О. В. Долженков, О. О. Єгорова, О. Івашко, Я. Я. Калат, С. І. Лекарь, К. Л. Маркевич, О. В. Марчишинець, Л. П. Марчук, А. П. Павлюк, В. В. Поєдинок, В. П. Приходько, О. Федор-

чак, Ю. В. Чириченко, В. Юзба та інші. При цьому комплексне вивчення окресленої проблематики вимагає й звернення до історичного виміру виникнення індустріального парку як самостійного концепту, чого в вітчизняній юридичній науці торкалася недостатня кількість публікацій.

Метою статті є встановлення ключових історичних віх на шляху розвитку концепції індустріального парку і визначення сучасного стану поширеності і значення індустріальних парків в Україні та світі.

Виклад основного матеріалу. Історія виникнення індустріальних парків, які іноді також називають промисловими парками, нараховує більше 200 років. Для розуміння їх місця у сучасній економічній системі та специфіки новітнього правового регулювання варто розглянути ключові віхи цієї історії у зарубіжних країнах. Перший парк виник у Великобританії у 1896 році поблизу Манчестера та мав назву «Trafford Park». На той час будівництво індустріальних парків було мотивовано розширенням нових міст, яке, в свою чергу, було зумовлено необхідністю реконструкції житлових будинків і розвантаження перенасиченої Лондонської агломерації (як у ситуації з, наприклад, будівництвом нового міста Мілтон Кейнс). Також у країні поширилося фабричне виробництво і були засновані перші промислові зони.

Ці території були створені кількома виробничими підрозділами; перші фабрики виникли дещо випадково, однак їх пізніша поява являє собою організований процес, який слідував за певною ідеєю містобудування та регіональною концепцією. «Trafford Park» був заснований компанією «Shipcanal and Docks», яка функціонує і сьогодні та, окрім потужної промислової бази, має також переваги, пов'язані із розташуванням та розгалуженим транспортним сполученням: автомобільним, залізничним, водним і повітряним. Цей промисловий парк включає понад 120 тис. зареєстрованих підприємств і є домом для найбільшого Внутрішнього вантажного терміналу на північному заході [1].

Індустріальні парки в цілому, поява яких була мотивована концепціями регіональної політики, були засновані в кризових районах Великобританії у 1930-х роках; у 1960 році їх було вже 46. Перші, новітні промислові райони були в таких містах, як Летчворт або Велвін. Ми навіть можемо знайти їхніх попередників – вікторіанські моделі поселень, такі як Бурнвіль, Новий Ірєсвіт та Порт Санлайт. Індустріальні парки в ті дні відрізнялися як за характером, так і за розміром; вони варіювалися від тих парків, площа яких займала кілька акрів і мали мало або взагалі не мали обладнання, до величезних парків, що розкинулися на площі в пару сотень гектарів та були обладнані технічною та соціальною інфраструктурою. У них була спільна риса: площа планувалася заздалегідь, і окремі виробники повинні були дотримуватися плану. Були прийняті законодавчі акти, що мали на меті регламентувати розміщення певної галузі у конкретних районах (акти 1945, 1950 і 1958 рр.). Акт про розміщення промисловості, який був прийнятий у 1958 р., стосувався проблеми високого рівня безробіття та його загрози, для забезпечення точкової фінансової допомоги районам, які постраждали від безробіття. Такі акти були скасовані Законом про місцеву зайнятість – Local Employment Act 1960 року [2].

У США перший індустріальний парк з'явився поблизу Чикаго у 1907 році. Центральний виробничий район (CMD) – промисловий парк площею 265 акрів, створений у 1905 році

Фредеріком Генрі Принсом, інвестором із Східного узбережжя. CMD був першим запланованим виробничим районом у Сполучених Штатах. Принс придбав Chicago Junction Railroad на межі століть як комутаційну лінію, яка транспортувала товари від Chicago Union Stock Yard до основних магістральних залізничних ліній. Розуміючи потенціал, Принс заклав CMD як спосіб покращення та розширення ділових операцій. До 1915 року близько двохсот фірм використовували CMD, багато з яких орендували приміщення з можливістю викупу, забезпечуючи робоче місце для 40 000 людей сукупно з Union Stock Yard. CMD функціонував як «приватний банкір», бізнес-інкубатор та оператор з обслуговування, включаючи озеленення та утримання території. У 1915 році Принс відкрив другий промисловий парк площею 90 акрів на південній стороні Першинг-роуд. Надзвичайно успішна CMD заклала промислові парки по всьому столичному регіону, зокрема в Ітаскі, Сент-Чарльз, Феніксі та Аврорі. У 1983 році бізнес-кампус «Меридіан» в Аврорі був розроблений для забезпечення зв'язків між офісними, науково-дослідними та виробничими приміщеннями. Нові парки також були адаптовані для інтермодального транзиту вантажоперевезень та зберігання. CMD призвела до виникнення подібних розробок, таких як індустріальний парк Clearing у 1909 році та індустріальний парк CENTEX в Elk Grove у 1956 році. Цей парк активно функціонує і по сьогоднішній день [3].

У Німеччині також створювалися індустріальні парки. Перший індустріальний парк був заснований у 1963 році (Євро-Індустріальний парк Мюнхена). Більша кількість індустріальних парків і парків для малих і середніх промислових компаній виникли не раніше другої половини 1980-х років, в основному як ініціатива державних інвесторів. Там у 1984 році у Західній Німеччині функціонувало 22 промислових та інвестиційних парки, також були створені приватні парки. Останні виникли у густонаселених районах, були значно меншими за площею та орієнтованими на інші ринки. Регіонами, багатими на такі типи парків, були, наприклад, Дюссельдорф (23 завершені проекти у 1992 році) і Франкфурт-на-Майні (19 завершених проектів у 1992 році). Їх розвиток триває і в наш час.

Ще одним об'єктом уваги може бути Польща. У країні станом на сьогодні функціонують 14 спеціальних економічних зон (СЕЗ), 77 індустріальних та технологічних парків. Відповідне законодавство, що регулює діяльність таких зон, було розроблено ще у 1994 році – The Polish Act of 1994 on Special Economic Zones. Перша спеціальна економічна зона в Польщі була створена у 1995 році (Mieles SEZ). Передумовами її створення були: безробіття в регіоні на рівні 20% та надлишок виробничих фондів реорганізованого підприємства PZL Mieles. Вже у 2001 році це дозволило створити більше 5,6 тис. робочих місць, число яких сьогодні зросло до 20 тис. Усі інші польські СЕЗ були засновані у другій половині 1990-х рр., завдяки чому протягом наступних 10 років реальний ВВП країни зріс на 50%, а експорт збільшився майже втричі. Чехія також запровадила державну програму розвитку індустріальних парків у 1998 році. Протягом 7 років було створено близько сотні індустріальних парків, інвестори вклали в нові виробництва понад 9 млрд євро, створили 70 тис. робочих місць. У 1990 році за реальним ВВП на душу населення Чехія випереджала Україну у 2 рази, сьогодні вона випереджає Україну за цим показником уже в 4 рази.

Наступним прикладом може стати Туреччина. У 2002–2016 рр. у ній було створено 284 індустріальні парки або так звані організовані промислові зони, 206 з яких загальною площею понад 58 тис. га вже почали функціонувати. За цей період промислові парки були створені та наразі функціонують практично в усіх регіонах країни з різним рівнем економічного розвитку та розглядаються інвесторами як одні з найбільш інвестиційно привабливих серед інших країн Близького Сходу. Індустріальні парки стали важливим інструментом залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у Туреччину. За період 1995–2017 рр. понад 80% ПІІ в країні були зосереджені саме в них. На сьогодні в індустріальних парках Туреччини діють більше 45 тис. компаній-резидентів, які створили близько 900 тис. робочих місць. Як наслідок, ВВП і експорт країни в зазначений період зросли більше ніж у 3 рази. А у 2013 році Туреччина, яка до цього десятиріччями була боржником МВФ, повернула цій організації останній транш, повністю погасивши свою заборгованість.

Однак турецька влада не має наміру зупинитися на досягнутих результатах, на сьогодні заплановано побудову цілих промислових містечок, для одного з яких, зокрема, буде створено цілий штучний острів в акваторії Чорного моря, біля узбережжя провінції Трабзон у межах програми розвитку промисловості країни. Туреччина зацікавлена в будівництві п'яти індустріальних містечок у різних провінціях країни, які будуть сприяти зростанню економіки. Очікується, що їх запуск дозволить знизити надмірний імпорту та дасть імпульс розвитку місцевої промисловості. За оцінками турецьких експертів, коефіцієнт дохідної частини реалізації проекту з будівництва нових індустріальних містечок складає 1:5 по відношенню до державних інвестицій у розвиток відповідної інфраструктури. Відповідно, у згаданому випадку держава налаштована інвестувати у будівництво аеропортів, готелів, торгово-виробничої та соціальної інфраструктури, розвиток медицини, освіти на рівні 25 млрд дол. США. Для розвитку технологій та запуску серійного масштабного виробництва передбачається залучення додаткових приватних інвестицій на рівні 2 млн дол. США на 1 га промислово-виробничої території [4].

Поряд з індустріальними в Туреччині успішно функціонують й технологічні парки, принципово відмінністю яких є акцент на підтримці науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) з метою доведення наукових ідей до стадії промислового зразка та їх подальшої комерціалізації. Це досягається створенням на території технопарків бізнес-інкубаторів, у яких відповідні ідеї у сфері високих технологій проходять всі етапи розвитку: від задумки до масового виробництва конкурентоспроможної продукції на світовому ринку. У Туреччині на сьогодні створено 63 технопарки, 50 з яких вже функціонують, а решта перебувають на різних стадіях спорудження. З метою забезпечення ефективного використання науково-технічного потенціалу у промисловій сфері учасникам турецьких технопарків надаються наступні преференції:

- прибуток, отриманий від розробки програмного забезпечення, НДДКР та проектних заходів, звільняється від податку на прибуток та корпоративних податків;
- продаж прикладного програмного забезпечення (зокрема, для управління системою, управління даними, бізнес-додатки, Інтернету, мобільних телефонів та військового управління), виробленого винятково в технопарках, звільняється від оподаткування ПДВ;

– заробітна плата працівників НДДКР та допоміжного персоналу, зайнятих у технопарках, звільняється від усіх податків. Кількість обслуговуючого персоналу, на який поширюється норма, не може перевищувати 10% від кількості працівників НДДКР.

– 50% частки роботодавця у виплаті соціального страхування сплачуються урядом;

– учасники технопарків звільняються від мита на імпортовану продукцію та інших зборів у межах дослідницьких та проектних програм.

Рухаючись далі на Схід, у Китаї перші спеціальні економічні зони були створені ще в 1980 році. І вже станом на 2006 рік там функціонувало 54 національні зони технологічного розвитку, по суті індустріальних парків, які вже тоді формували майже 5% ВВП країни, акумулювали близько 22% прямих іноземних інвестицій та генерували 15% товарного експорту. Сьогодні 5% ВВП Китаю генерують індустріальні парки, де працює близько 4 млн осіб.

Загалом, індустріальні парки пройшли кілька етапів розвитку, і ми можемо говорити про декілька поколінь індустріальних парків. Як правило, перше покоління індустріальних парків, які були побудовані у 1970-х роках, можна відрізнити від інших поколінь за збіркою зали та сховища та досить спрощеною архітектурою. Район адміністративних будівель займав лише 10-15% загальної площі парку. У період між 1975 і 1985 роками, промислові парки, де офіси, які використовувалися компаніями що займаються наукою, технологіями та бізнесом, займали значно більший простір. Характерним для цього другого покоління індустріальних парків була складна архітектура. З другої половини 1980-х років було побудовано третє покоління індустріальних парків; вони були характерно ефективнішими у використанні площі та володіли широким портфелем послуг, а також у них було збільшено чисельність адміністративного персоналу та крім того, більше місця було запропоновано офісам, які зосереджені на ІТ. Для індустріальних парків четвертого покоління характерним був широкий портфель послуг, які почали виникати з середини 1990-х років. Компанії, розташовані в парках, використовували високоякісні технології, а сховища зазвичай розташовувалися за межами самого парку і не було значного збільшення рекреаційних зон, приєднаних до парку, що використовувалися людьми, які в них працюють. З другої половини 1990-х років індустріальні парки були частиною міжнародної мережі парків, що співпрацюють між собою. Отже, незважаючи на більш ніж 200-річну історію, індустріальні парки як інструмент економічного розвитку корисні і в сучасному світі. Станом на сьогодні у світі функціонує 15 тис. індустріальних парків. Вони стали фактором прискореного економічного розвитку Західної Європи та США 50-100 років тому, країн Азії 30-50 років тому, країн Східної Європи та інших успішних сусідів України, таких як Туреччина, 10-20 років тому.

Говорячи про Україну, безумовно, на сьогодні мала підтримка в цій сфері зі сторони влади не йде в жодне порівняння з вищезазначеними практиками країн світу щодо стимулювання промислового розвитку через індустріальні парки. Як наслідок, хоча на сьогодні в Україні до Реєстру індустріальних (промислових) парків МЕРТ і включено 53 парки загальною площею 2405,35 га, проте у 19 з цих парків досі навіть не обрано керуючу компанію. Очевидно, що без належного пакету стимулів

вітчизняні індустріальні парки здебільшого не будуть здатні залучати хоч якісь інвестиції та залишатимуться існувати у стані анабіозу [4].

Винятком можуть бути лише ті індустріальні парки, розвитку яких сприятиме місцева і центральна влада. Наприклад, на створення і облаштування індустріального парку «Innovation Forpost» у м. Дніпрі з місцевого та Державного бюджету передбачається виділити по 10% від запланованого обсягу інвестицій, що надалі сприятиме інвестиційним надходженням від приватних компаній [5]. За ініціативою органів місцевого самоврядування, учасники парку також звільнятимуться від сплати земельного податку та ПДВ. Очікується, що надання таких умов дозволить відновити деградовану промислову територію міста шляхом розміщення на території ІП виробництва електричних машин (виготовлення дронів, робототехніки та іншої продукції машинобудування для відстеження засобів наземного транспорту, спостереження за нижніми шарами атмосфери і потреб агропромислового комплексу), електричного устаткування і обладнання (виготовлення акумуляторних батарей тривалого терміну дії), інноваційного виробництва металургічної продукції (виготовлення легких і надміцних металевих сплавів з використанням нанодисперсних домішок), виробництва різної мінеральної продукції (виготовлення піноскла з високим рівнем міцності і теплопровідності), надання комп'ютерних послуг (розробка автоматизованих систем управління та програмного забезпечення для потреб виробничих підприємств). Але для чого ж Україні потрібні промислові парки, яка вигода для нашої держави в цьому? ІП це так звані «ліки» для української економіки, можливість іноземним інвесторам інвестувати в декілька разів більше та вигідніше.

Отже, аби краще розкрити це питання варто зазначити, що з метою підвищення інвестиційної активності регіонів та забезпечення їх конкурентоспроможності у економічно розвинутих країнах і країнах, що розвиваються, використовуються різні територіально-організаційні механізми стимулювання розвитку окремих територій. Україна теж має певний досвід таких механізмів у формі спеціальних економічних зон, територій пріоритетного розвитку, технопарків тощо. Однак на сьогодні в Україні поняття «СЕЗ» повністю дискредитоване через використання корупційних схем, низький рівень їх бюджетної ефективності. Думки фахівців із доцільності використання спеціальних економічних зон в Україні є кардинально протилежними. Однак слід наголосити, що негативною є не сама концепція запровадження спеціальних економічних зон, а особливості механізмів її впровадження в Україні.

В останні роки підтримку з боку органів центральної та місцевої влади, вітчизняних, іноземних інвесторів отримала ідея створення індустріальних парків (ІП) в Україні. Головною їх перевагою є більш досконала система організаційно-інформаційних механізмів стимулювання процесів їх створення та функціонування, а також відповідність нормам СОТ. Індустріальні парки покликані не лише стимулювати інвестиції у промислове виробництво, але і забезпечити створення нових робочих місць, покращення галузевої структури реального сектора економіки. Однак процеси формування індустріальних парків в Україні, незважаючи на прийняття відповідного закону та концепції розвитку, знаходяться лише на початковій стадії та стикаються з цілим рядом проблем, у тому числі із недостатнім теоретичним обґрунтуванням їх сутності [6, с. 509].

Також слід підкреслити те, що успішний розвиток країни тісно пов'язаний із співпрацею з країнами світу, що передбачає необхідність поступової модернізації, яка повинна ґрунтуватися на впровадженні у виробництво досягнень науково-технічного прогресу для виготовлення продукції інноваційного характеру та конкурентоспроможної на зовнішньому і внутрішньому ринках. За світовим досвідом індустріальні парки є одним із дієвих організаційно-економічних інструментів прискорення соціально-економічного розвитку територій, їх розташування та формування «точок регіонального зростання» за рахунок застосування системи стимулюючих організаційно-економічних умов для їх учасників. Крім того в Україні є певний досвід функціонування технопарків, які часто плутають з ІП, проте основна відмінність їх від індустріальних парків, як ми підкреслювали вище, полягає в тому, що технопарки сприяють розробленню та впровадженню нових технологій у виробництво, для них є обов'язковою присутність науково-дослідного складника у вигляді наукових інститутів, центрів, університетів. На відміну від них ІП забезпечують підприємства інфраструктурою для здійснення їх основної діяльності. Близьким до ІП є також поняття промислової зони. Основною їх відмінністю є наявність в індустріальних парків єдиної концепції розвитку території, що передбачає створення пулу орендарів, єдиної системи управління, надання комунальних, інформаційних, охоронних та інших послуг.

Процес створення індустріальних парків в Україні знаходиться на початковому етапі. Історія формування та розвитку індустріальних парків в Україні сягає 90-х років минулого століття, коли, зважаючи на успішний світовий досвід, низка регіонів України ініціювали створення таких парків на своїх територіях. Так, індустріальні парки були включені до стратегій соціально-економічного розвитку більшості регіонів України: у 2006 році – Рівненської і Київської областей, у 2007 році – Івано-Франківської, Львівської, Донецької і Вінницької, у 2008 році – Кіровоградської, Тернопільської, Луганської і Херсонської областей, у 2010 році – Запорізької, Харківської, Сумської областей та Автономної Республіки Крим, у 2011 році – Дніпропетровської, Одеської, Житомирської, Миколаївської областей, у 2012 році – Волинської області. У деяких регіонах були прийняті окремі детальні програмні та інші документи щодо створення та розвитку індустріальних парків на їх територіях.

На сьогоднішній день в Україні, за даними Реєстру індустріальних парків налічується 53 індустріальних (промислових) парка. Варто зазначити, що перший український індустріальний парк занесений до реєстру це «Долина» в місті Долина, Івано-Франківської області, площею майже 25 га. До реєстру він був включений у 2014 році, а керуючою компанією цього парку є комунальне підприємство Долинської міської ради «Долина – інвест». На даний момент серед усіх міст України найбільша кількість промислових парків знаходиться у Києві, близько 13, та у Львові, також близько 13. Однак слід зазначити, що далеко не всі міста України мають такий потужний потенціал надання підтримки індустріальним паркам за рахунок місцевого бюджету, як м. Дніпро, м. Київ або м. Львів у зв'язку з чим перспективи запуску цих парків є скоріше винятком з загальної тенденції функціонування ІП як механізму залучення інвестицій у вітчизняний промисловий розвиток.

Висновки. Підводячи підсумки вищевикладеного, слід сказати, що індустріальні парки є порівняно новим та одночасно перспективним видом спеціальних економічних зон в Україні. Їх переваги полягають у можливості підвищення інституційної активності певних територій, створенні регіональних точок зростання, проведенні структурної перебудови економіки, створенні нових робочих місць, «очищенні» міст від промислового виробництва. Також міжнародний досвід засвідчує важливу роль діяльності індустріальних парків у забезпеченні випереджального розвитку економіки в певних країнах світу. Відсутність належних, законодавчо встановлених інвестиційних стимулів обумовлює низьку ефективність функціонування індустріальних парків в Україні на поточному етапі, проте наша держава має колосальний потенціал активізації промислового розвитку через механізм індустріальних парків. Формування та реалізація комплексної промислової політики за вищевказаними напрямками сприятиме відкриттю близько 100 вітчизняних індустріальних парків, до яких буде залучено мільярди доларів США інвестицій з відповідними галузевими пріоритетами (харчова, деревообробна, меблева, целюлозно-паперова, машинобудівна, аерокосмічна, металургійна тощо) та з оптимальною регіональною диверсифікацією зростання реальних доходів населення, збільшення несировинного випуску та експорту; збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів та фінансування соціальних ініціатив; входження України до клубу промислово розвинутих країн та довгострокова макрофінансова стабілізація. Це дозволить кардинально змінити на краще соціально-економічну траєкторію країни в термінах ключових макроекономічних показників: ВВП, інвестицій, зайнятості, доходів населення, випуску, експорту тощо.

Література:

1. Trafford Park official website. URL: <https://surli.cc/qpgdxz>
2. Vidova J. Industrial parks – history, their present and influence on employment. *Review of Economic Perspectives*. 2010. 10(1). P. 41–58.
3. Clinton E. Stockwell – Central Manufacturing District. URL: <http://www.encyclopedia.chicagohistory.org/pages/785.html>.
4. Галасюк В. В. Індустріальні парки: світовий досвід та перспективи створення в Україні. *Економічний аналіз*: зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Том 28. № 1. С. 40–50.
5. Dnipro Development Agency. Концепція створення та наповнення Індустріального парку «Innovation Forpost». URL: <http://dda.dp.ua/project/industrialnyj-park>.
6. Бенюк Л. Я. Індустріальні парки як інструмент розвитку регіональної економіки: теоретичні аспекти. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 3(107). С. 509–517.

Sviatnenko M. History of the emergence and evolution of industrial parks as a comprehensive concept

Summary. The article is dedicated to identifying key historical milestones in the development of the industrial park concept and assessing the current state of their prevalence and significance in Ukraine and globally. The author concludes that industrial parks represent a relatively new yet promising type of special economic zone in Ukraine. Their advantages lie in their potential to enhance institutional activity in specific territories, create regional growth hubs, facilitate structural economic restructuring, generate new jobs, and "cleanse" cities of industrial production. It is noted that, to boost regional investment activity and ensure competitiveness, both economically developed countries and developing nations employ various territorial and organizational mechanisms to stimulate the development of specific areas. Ukraine also has some experience with such mechanisms, including special economic zones, priority development territories, technoparks, and more. However, the concept of "special economic zones" (SEZs) in Ukraine has been thoroughly discredited due to the use of corrupt schemes and their low budgetary efficiency. Expert opinions on the advisability of employing SEZs in Ukraine are sharply divided. Nevertheless, it should be emphasized that the negative perception stems not from the concept of establishing SEZs itself, but from the specific mechanisms of its implementation in Ukraine.

At the same time, international experience underscores the significant role of industrial parks in driving advanced economic development in certain countries worldwide. The lack of proper, legally established investment incentives currently limits the effectiveness of industrial parks in Ukraine. However, the country possesses immense potential to activate industrial development through the industrial park mechanism. The formulation and implementation of a comprehensive industrial policy along these lines could lead to the establishment of approximately 100 domestic industrial parks, attracting billions of U.S. dollars in investments with corresponding sectoral priorities (e.g., food processing, woodworking, furniture production, pulp and paper, machinery manufacturing, aerospace, metallurgy, etc.) and optimal regional diversification. This would foster growth in real household incomes, increase non-commodity output and exports, boost revenues to budgets at all levels, fund social initiatives, enable Ukraine's entry into the club of industrially developed nations, and ensure long-term macro-financial stabilization. Such developments would fundamentally improve the country's socioeconomic trajectory in terms of key macroeconomic indicators: GDP, investment, employment, household incomes, production, exports, and more.

Key words: industrial parks, modernization of economic cooperation, scientific and technological progress, Register of industrial parks, technological parks, industrial districts.